

בית הכנסת האוניברסיטאי בקמפוס גבעת רם, האוניברסיטה העברית, ירושלים, 1956–57

"לנגד עיני ראיתי מבנה על אם הדרך, כמחסה להלך!"¹

המזמין: האוניברסיטה העברית, ירושלים

תכנון: היינץ ראו, דוד רוניק²

עיצוב פנים וריהוט: היינץ ראו, דוד רוניק

קונסטרוקציה: איגנץ אולקסינצר

ייעוד: בית מדרש, מקום אינטימי לתפילה ולימוד,

ספרייה ורחבת אירועים

שטח האתר: 584 מ"ר; שטח בנוי: 316 מ"ר

חומרים: בטון, אבן ירושלמית, זכוכית

סביבה: בית הכנסת האוניברסיטאי - בניין חדשני במזרחים האדריכליים של זמנו וציון-דרך באדריכלות המקומית - ממוקם גבוה באזור הדרומי של קמפוס גבעת רם בירושלים, ליד מעונות הסטודנטים.

בניין: היינץ ראו, שמונה על-ידי האוניברסיטה העברית לתכנן את הבניין, הזמין את דוד רוניק להצטרף אליו. רוניק - עולה חדש מברזיל ועוזב קיבוץ, להוט להביא לכלל מימוש את רעיונות המודרניזם שרכש במשרדו של אוסקר נימאייר בברזיל³ - נענה ברצון. הרעיון להעמיד כיפה כמבנה שלם ועצמאי הצומח מהקרקע, נולד בתהליך העבודה משיחות בין המתכננים, שראו בכיפה סממן אדריכלי של בתי כנסת מסורתיים. בסקיצות הראשונות ישבה הכיפה על קיר אבן, שבו מוקמו פונקציות כמו כניסה, שירותים וספרייה. ראו, אדריכל של אבן (אז בן שישים), העדיף כיפה לבנה הניצבת על קשתות אבן. רוניק, חסיד הבטון (אז כבן שלוששים), ביקש להימנע מקו התפר הבוטה הנוצר במפגש בין שני החומרים באמצעות ויתור על האבן. הכף הוכרעה לצד הצעתו של רוניק במהלך ביקור של האדריכל אלפרד נוימן במשרדו.⁴ התוכנית שיושמה בסופו של דבר משקפת את המשותף לשני האדריכלים (גישה מודרניסטית לצורה ולחלל) אך גם את פער הדורות (הגישה לחומר). בית הכנסת בקמפוס גבעת רם הוא בניין בן-זמנו המשוחח עם אדריכלות העבר.

תהליך התמצות הרעיוני ארך כמעט שנה, ולדברי רוניק היה קשה לשכנע את ראו לצקת את הבניין כולו כמקשה כיפתית אחת. בשלב הראשון הופרדה הכיפה מבסיס האבן שעליו ישבה, ועם הזמן הוצא בסיס האבן אל מחוץ לתחומי הכיפה ונפרצה הדרך ליציאתה ה"מרחפת" בטכנולוגיה מתקדמת.⁵ הקומפוזיציה המורכבת, המבוססת על עיגול בתוך ריבוע, קבעה את הצורה הסופית של הכיפה.⁶ מבנה הכיפה - שיציקתו בוצעה, כאמור, באמצעים חדשניים - קליל מהצפוי. קוטרו 18 מ' ועובי המעטפת נע בין 12 ס"מ בשוליים לשישה ס"מ בקודקוד, כשהכיפה יושבת על שמונה קשתות תומכות. הפתחים המקושטים מאפשרים לאור היום לחדור לחלל הפנימי, והצבע הלבן ופתחי הקשת יוצרים אפקט של אור טבעי מצטבר. האבן של קירות הריבוע החיצוני ענדה בסיתות "חמי" גס. הפונקציות הנוספות, כמו ספרייה תורנית וחדר לימוד, הועברו לבניין אבן נפרד.⁷

התמצאות: מתחם בית הכנסת כולל אולם תפילה, ספרייה ורחבת כניסה מרוצפת, לא מקורה. אל הבניין המרכזי מגיעים דרך חצר פנימית הנפתחת אל קומת העמודים. גרם מדרגות חלזוני מתעקל בצמוד לפנים הכיפה ומוליך אל אולם התפילה, שכמו מרחף בחלל. רצפת הבטון העגולה של אולם התפילה יצוקה בגובה ראש הקשתות. היא

¹ רוניק מצוטט מתוך שיחה עם יעקב מלנין, שהתקיימה ב-1975 כהכנה לפרק על רוניק ("דגם ארכיטקטוני: קריית חסידים, חצור הגלילית") בספרו של מלנין איכות החיים ותחית הקהילה (תל-אביב: מסדה, 1976); תמליל השיחה המלאה, החורגת מהיקף הפרק בספר, שמור בארכיון משרד רוניק.

² בית הכנסת בקמפוס גבעת רם זיכה את ראו, רוניק ואולקסינצר בפרס רכטר לאדריכלות לשנת 1965. בדברים שנשא בטקס חלוקת הפרס ציין ארתור גליקסון ש"הצטיינותו של בניין קטן מאוד עשויה להופכו לבניין בעל משמעות כללית וגדולה לארכיטקטורה. [...] הגישה לעיצוב מצד אחד ורמת העיצוב מצד שני הם שהפכו בעינינו את הבניין הזה לגילוי-דעת ארכיטקטוני בעל חשיבות אקטואלית ומשמעות מיוחדת"; ראו "פרס רכטר 1965: בית הכנסת האוניברסיטאי בירושלים", הנדסה ואדריכלות (יוני 1965), עמ' 20.

³ כשהיה סטודנט לאדריכלות בברזיל, בשנים 1944-1948, עבד רוניק במשרדו של האדריכל הברזילאי הנודע אוסקר נימאייר.

⁴ לקראת ביקורו של נוימן - אדריכל ומרצה כריזמטי בטכניון, שבשנות ה-60 שיתף פעולה עם האדריכלים צבי הקר ואלדר שרון - תלה רוניק את שתי התוכניות השונות על הקיר, למורת רוחו של ראו שלא היה שלם עם התוכנית שנבחרה לבסוף גם אם הסכים ליישמה. עד מהרה התגלעו סדקים בשיתוף הפעולה בין שני האדריכלים, וזה הפריקט השלם היחיד שתכננו יחד.

⁵ הקמת הכיפה המרחפת מעל הקרקע, על בסיס חישובי הסטיקה של המהנדס איגנץ אולקסינצר (Olexinzer), התאפשרה הודות לשימוש בבטון מזוין - חומר הבניה הטיפוסי לאדריכלות המודרנית.

⁶ "הכיפה המרחבית, שנוצרה ביציקת בטון אחת, היא שילוב גיאומטרי-אליפטי של עיגול ומרובע עם תבנית רצפה העשויה בצורה קונית משופעת", מספר הקבלן גבריאל פרץ, שותפו של משה בן-גיא לתבנית הכיפה; ראו דוד קרויאנקר, אדריכלות בירושלים: הבניה המודרנית מחוץ לחומות, 1948-1990 (ירושלים: כתר, 1991), עמ' 126.

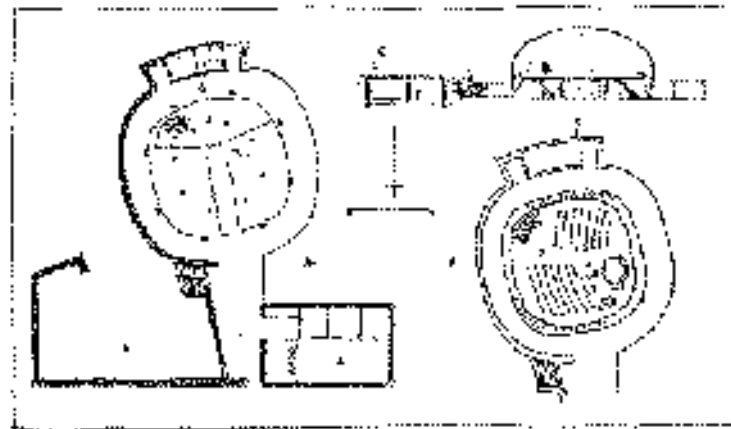
נתמכת על-ידי שמונה עמודים עגולים הסדורים במעגל במרחק-מה (60 ס"מ) ממעטפת הכיפה, באופן המותיר רווח בין הרצפה למעטפת ומחדיר מלמטה אור טבעי אל אולם התפילה. לבניין כניסה אחת, ופתח נוסף מוביל למבנה השירותים.

הרהיטים עוצבו בנוסח מינימליסטי כדי להתאים לתוארו של אולם התפילה העכשווי-סגפני. במת החזן היא פן צנוע של לוח שיש על רגלי מתכת שנצבעו לבן. קתדרת הקריאה היא שולחן שיש פשוט. ארון הקודש ניצב על במה קטנה המשחזרת את מבנה בית הכנסת כולו, ועזרת הנשים ממוקמת בקימור הדרומי ומופרדת מהחלל המרכזי בוילון שקוף.

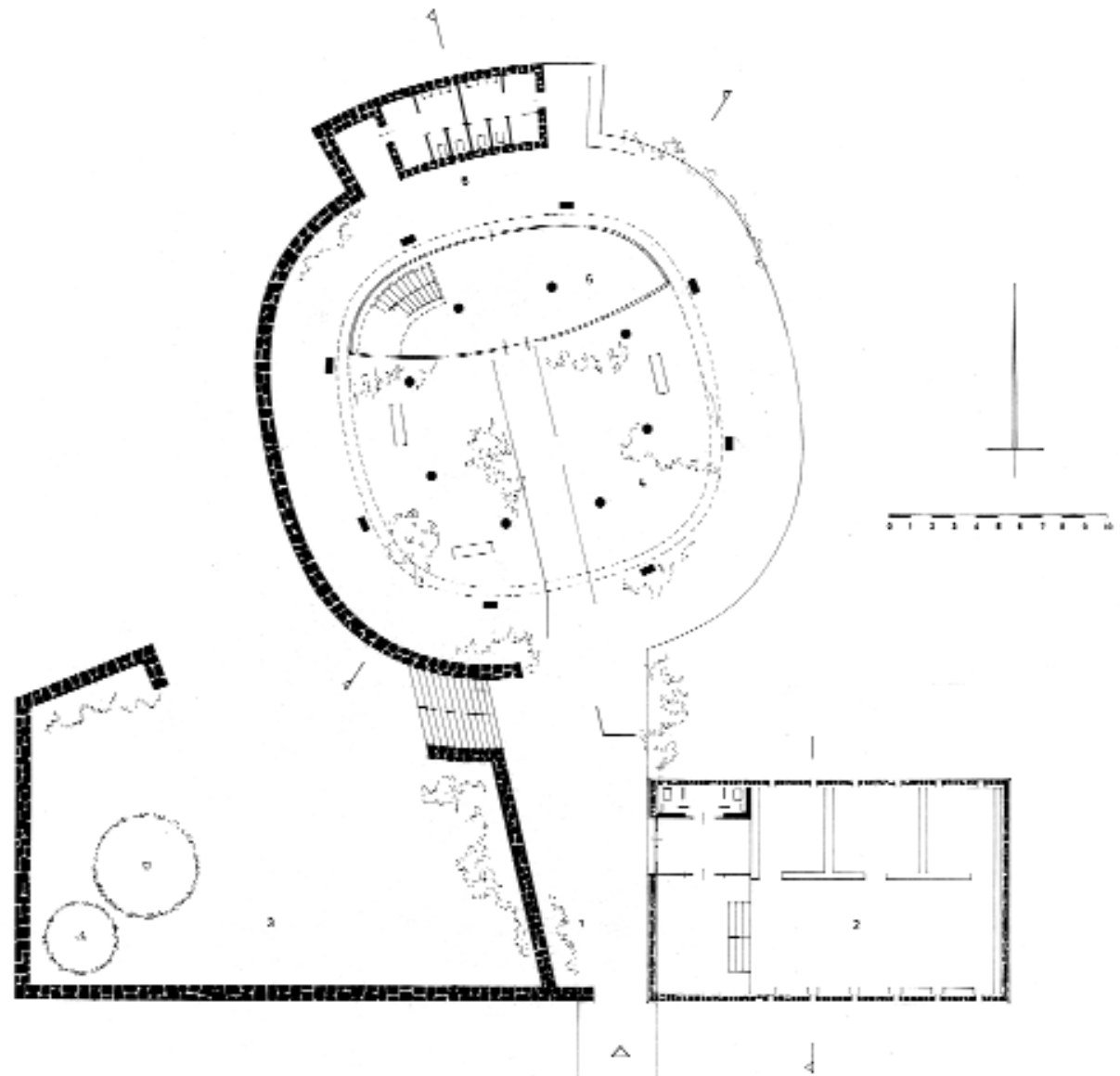
בניין בית הכנסת, למרות ממדיו הצנועים, נוכח בשטח. בידודו של הבניין המופנם מסביבתו תורם לאינטימיות הנוצרת בחלל התחום בין הכיפה לרצפת האולם. התאורה הסמויה וההיקפית ואווירת הריק מעצימים את חוויית המקום. "האדריכלות, ככל אמנות אחרת" - מצטט רוניק את נימאייר - היא "דומם שנשמה מפעמת בו".⁸

7 טכניקת הבנייה באבן בספרייה התורנית שונה מזו שהיתה מקובלת אז בירושלים: במקום לבנות קיר פנימי במרחק ארבעה ס"מ מקיר האבן החיצוני, נבנה כאן קיר פנימי מלבנים חשופות, הנושאות מצדן החיצוני את שכבת האבן.

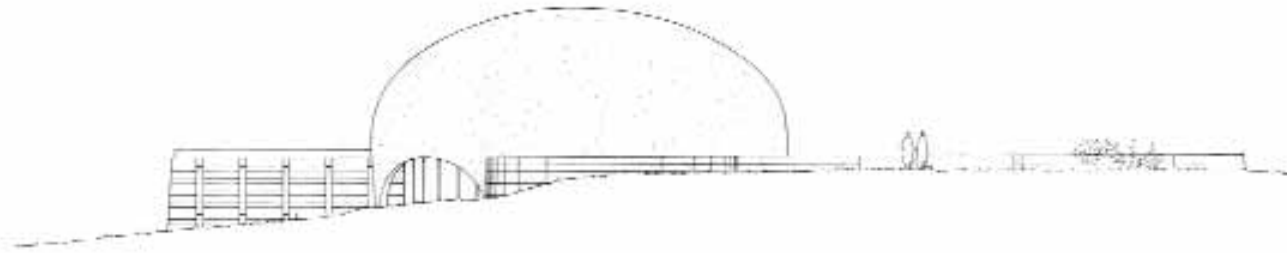
8 ראו י. עיטן, "בית הכנסת שבאוניברסיטה", הארץ, 30.8.1957.

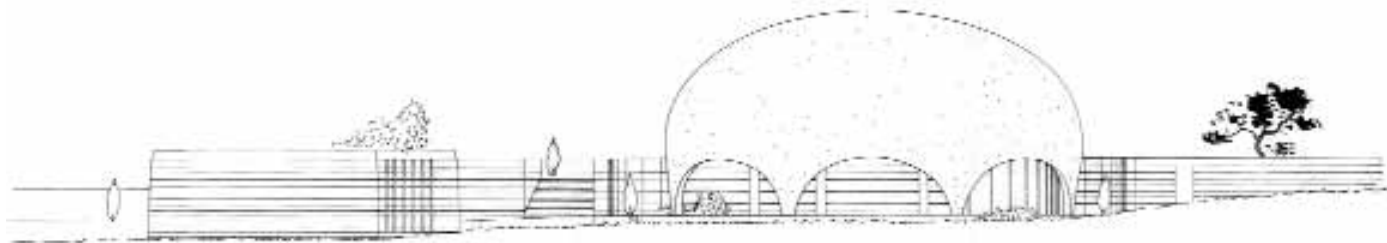
חתך, תוכנית אולם התפילה ותוכנית קומת הקרקע: סקיצות
Section, prayer hall plan, ground floor plan: sketches

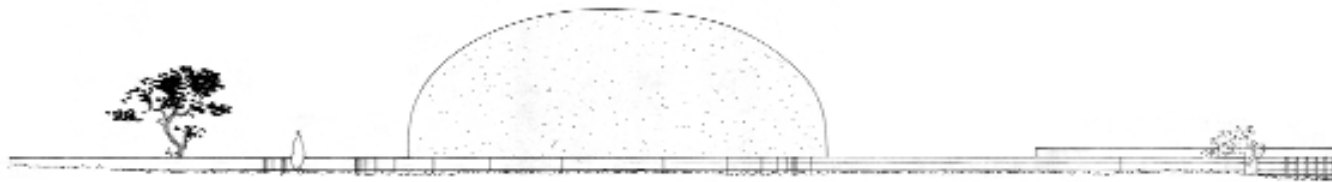
תוכנית קומת הקרקע Ground floor plan

North elevation תרשים חזית צפונית

East elevation תרשים חזית מזרחית

West elevation תרשים חזית מערבית

of a circle and a square with a sloping conic floor," recounted contractor Gabriel Peretz, Moshe Ben-Giat's partner in the dome's construction; see David Kroyanker, *Jerusalem Architecture – Periods and Styles: Modern Architecture Outside the Old City Walls, 1948-1990* (Jerusalem: Keter, 1991), p. 126 [Hebrew].

- 7 The stone building technique at the religious library was different from the one prevalent in Jerusalem at the time: instead of building an inner wall at a 4 cm distance from the outer stone wall, the inner wall here was constructed from exposed bricks, bearing, on their outer side, the stone facing.
- 8 See Y. Itto, "The University Synagogue," *Haaretz*, 30 August 1957 [Hebrew].

walls of the external square are made of rough chiseled stone. The additional functions, such as a religious library and a study room, were moved to a separate stone building.⁷

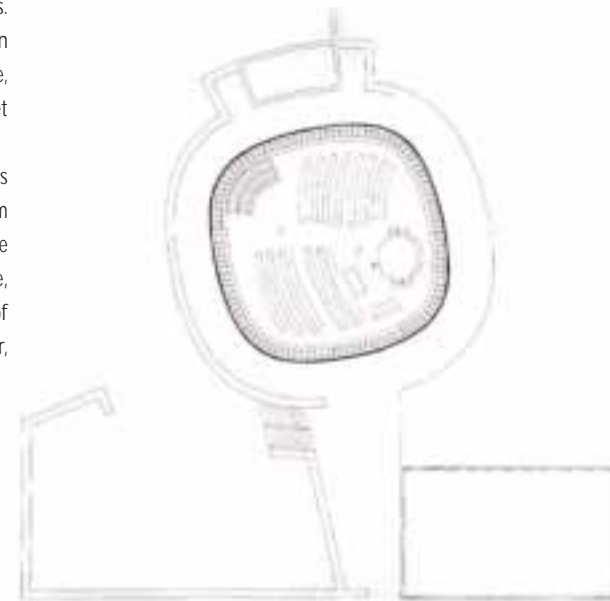
Orientation: The synagogue complex includes a prayer hall, a library, and a paved, unroofed courtyard in the entrance. The main building is reached through an inner courtyard that opens toward the free-standing column ground floor. A spiral staircase curves and rises adjacent to the inner part of the dome, leading to the prayer hall which seems to hover in mid-air. The round concrete floor of the hall is cast at the level of the arches' apex. It is supported by eight round columns arranged at some distance (60 cm) from the dome's envelope, leaving a gap between the floor and the envelope, thus introducing natural light from below into the prayer hall. The building has one entrance, and another doorway leads to the lavatory structure.

The furniture is of minimalist style, in keeping with the format of the contemporary-ascetic prayer hall. The cantor's pulpit is a modest pedestal on a marble plate supported by white metal legs. The reading cathedra is a plain marble table. The Holy Ark stands on a small platform that repeats the structure of the entire synagogue, and the women's gallery is located along the southern vault, set apart from the main space by means of a translucent curtain.

Despite its modest dimensions, the synagogue structure has noticeable presence. Isolation of this inward-turning building from its surroundings contributed to the intimacy created within the space delineated between the dome and the hall's floor. The invisible, ambient lighting and the sense of void reinforce the experience of the place. "Architecture, like any other art," Reznik quotes Niemeyer, "is an inanimate entity throbbing with a soul."⁸

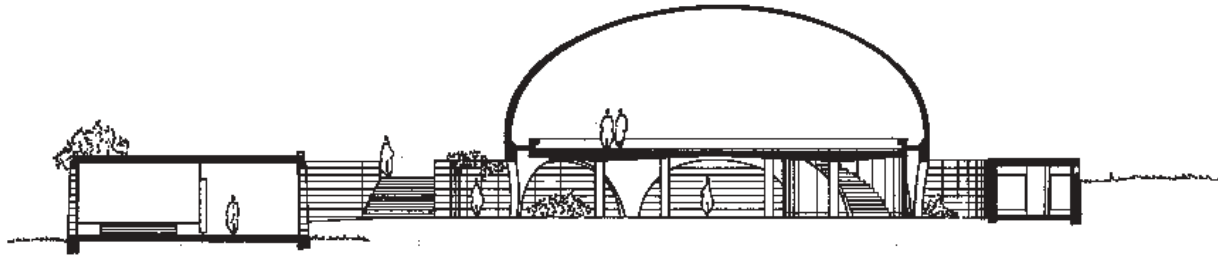

Prayer hall אולם התפילה

תוכנית אולם התפילה Prayer hall plan

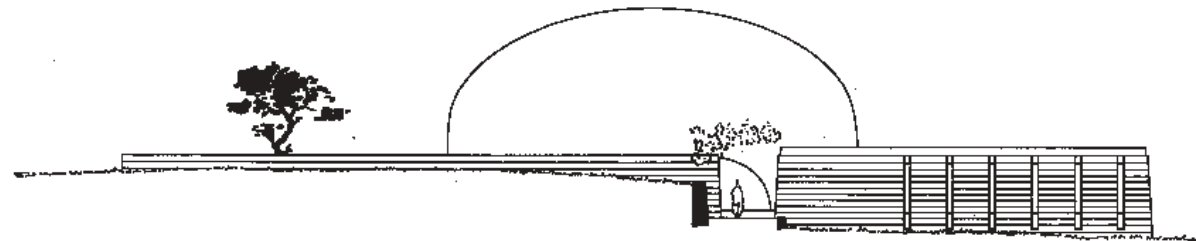

North/south section תתך צפון/דרום

Northeast/southwest section תתך צפון-מזרח/דרום-מערב

South elevation תרשים חזית דרומית

The Hebrew University Synagogue, Givat Ram Campus, Jerusalem, 1956-57

"In my mind's eye I saw a structure at a crossroads, a sanctuary for the passerby."¹

Commissioning body: The Hebrew University, Jerusalem

Architects: Heinz Rau, David Reznik²

Interior and furniture design: Heinz Rau, David Reznik

Construction: Ignas Olexinzer

Designation: A religious house of study, an intimate place for worship and study, a library, and a reception area

Site area: 584 sq. m.; built-up area: 316 sq. m.

Materials: Concrete, Jerusalem stone, glass

Site: The University Synagogue — an innovative building in the architectural terms of its time and a landmark in local architecture — is located on a rise in the southern section of the Givat Ram Campus in Jerusalem, adjacent to the student dormitories.

Project: Heinz Rau, commissioned by the Hebrew University to design the building, invited David Reznik to join him. Reznik, a newcomer from Brazil and an ex-Kibbutz member was eager to realize the concepts of modernism that he had acquired in Oscar Niemeyer's office in Brazil³ and willingly accepted the invitation. The idea of introducing a dome as an independent whole structure rising from the ground was developed during the work process in conversations between the two architects who perceived the dome as an architectural attribute of traditional synagogues. In the initial sketches the dome was placed over a stone wall in which functions such as the entrance, lavatories and library were located. Rau, an architect of stone (sixty at the time), preferred a white dome that would rest on stone arches. Reznik, a concrete aficionado (about thirty at the time), wanted to avoid the blunt seam created between the two materials by forgoing the stone. The scales were tipped in

favor of Reznik's proposal during architect Alfred Neumann's visit to their office.⁴ The plan ultimately implemented reflects the common denominators shared by the two architects (a modernist approach to form and space), but also the generational gap (the approach to the material). The synagogue at the Givat Ram Campus is a contemporary building that converses with the architecture of the past.

The process of conceptual encapsulation took almost a year. According to Reznik, it was hard to persuade Rau to cast the entire building as a single domed unit. During the first phase, the dome was dissociated from the stone base on which it lay, and the stone foundation was later removed from the dome, paving the way to its "floating" by means of advanced casting technology.⁵ The intricate composition, consisting of a circle within a square, determined the final shape of the dome.⁶

The dome structure — cast, as aforesaid, using advanced means — is lighter than might be expected. Its diameter is 18 m., and the width of the shell ranges from 12 cm at the margins to 6 cm at the apex, where the dome is supported by eight arches. The arched apertures let daylight into the interior. The white color and the arched openings generate an effect of cumulating natural light. The

- 1 Reznik, quoted from a conversation with Yaakov Malkin held in 1975 in preparation for a chapter about Reznik ("Architectural Model: Kiryat Chassidim, Hazor Haglilit") in Malkin's book *Quality of Life and Renaissance of Community* (Tel Aviv: Massada, 1976) [Hebrew]; transcript of the full conversation, which goes beyond the scope of the aforementioned chapter, is kept in the archives at Reznik's office.
- 2 Rau, Reznik, and Olexinzer were awarded the 1965 Rechter Prize for Architecture for the synagogue at the Givat Ram Campus. In his address at the award ceremony, Arthur Glickson noted that "the excellence of a very small building can transform it into a building of great general significance for architecture. ... The approach to the design on the one hand, and its quality on the other, have, to our mind, rendered this building an architectural manifesto with topical significance and special meaning"; see "1965 Rechter Prize: The University Synagogue in Jerusalem," *Handasah ve-Adrichalut* ("Engineering and Architecture," June 1965), p. 20 [Hebrew].
- 3 When he was a student of architecture in Brazil, between 1944 and 1948, Reznik worked in the office of renowned Brazilian architect, Oscar Niemeyer.
- 4 Toward Neumann's visit — an architect and a charismatic lecturer at the Technion — Israel Institute of Technology, who collaborated with architects Zvi Hecker and Eldar Sharon in the 1960s — much to Rau's dismay (who was unhappy with the plan eventually selected, even though he agreed to implement it), Reznik hung the two different plans on the wall. Cracks in the collaboration between the two architects soon became apparent, and this was the only complete project they ever designed together.
- 5 Construction of the above-ground "hovering" dome, based on statistical calculations made by engineer Olexinzer, was made possible through the use of reinforced concrete — modern architecture's quintessential building material.
- 6 "The spatial dome, made in a single concrete casting, is an elliptical-geometric combination

מרכז אמיר: רב-קומות למגורים ולמסחר (שופרסל), רחוב אגרון, ירושלים, 1958-60

“לראשונה בירושלים נעשה שימוש בעגורן”¹.

המזמין: גבריאל פרץ ומשה בן-גיאת בשיתוף “שיכון עובדים”

תכנון: דוד חניק

קונסטרוקציה: יהודה ברגר

ייעוץ: מסחר, משרדים ומגורים

שטח האתר: עשרה דונם

חומרים: בטון, אבן, לוחות אבן נסורה

סביבה: מרכז אמיר הוא אחד משלושה בניינים שתוכננו לאתר משופע ממזרח לרחוב המלך ג'ורג' בירושלים, בואכה גן העצמאות. המגרש בן עשרת הדונמים, המשקיף על צומת מרכזי בירושלים (כיכר פריז), זימן פתרונות אורבניסטיים חדשניים. עם זאת, מיקומו בקרבת בניינים היסטוריים דומיננטיים - היכל שלמה השמרני, על כיפתו המודגשת,² בניין טרה-סנטה (1924-27), בית המוסדות הלאומיים (1928-36) בתכנון יוחנן רטנר, ועוד - המשתרעים מול הנוף הפתוח עד לעיר העתיקה, הערים מכשולים רבים על התכנון.

רזניק, חסיד של טכנולוגיה, פשטות ופונקציונליות,³ תכנן במתחם שלושה בנייני מגורים רבי-קומות במתכונת של בנייני ציבור העומדים לעצמם. הבניינים מוקמו בשולי האתר במרחק ניכר זה מזה, כדי לשמור על שקיפות מירבית כלפי הסביבה הקרובה והרחוקה.

בניין: במרכז אמיר, הבניין היחיד שנבנה בסופו של דבר, נעשה שימוש בחומרים תעשייתיים ובטכנולוגיות מתקדמות. לראשונה בירושלים הופעל בבנייה עגורן בגובה 25 מ' ובמשקל 11 טון, שהובא במיוחד משוודיה. מעטפת המרפסות שימשה במהלך הבנייה כפיגום ליציאת הקומות, שהתקדמה בקצב של קומה ליום. קירות הבניין עשויים מיחידות פריקסט (חלקים טרומיים יצוקים במקום, במידות 265x90x20 ס"מ), שצופו בחזיתן בלוחות אבן נסורה, כנדרש בירושלים. רצף של מרפסות פתוחות, ברוחב 1.7 מ' האחת, עוטף את ארבע החזיתות ומקנה להן חזות מודולרית, אופקית וקלילה. החזרה נועדה לעמעם את האנכיות של הבניין ולייצר קלילות בתחושת המאסה.

בבסיסו הקובייתי של כל בניין תוכננו ארבע חצרות פנימיות לצורכי הסקה, איורור וחיומום, ופיר נוסף במרכז הבניין, למעליות ומדרגות.

השיפוע הטבעי של האתר איפשר את הקמת המרכז המסחרי במפלסים התחתונים. המרכז המסחרי נבנה באבן גסה, שיחד עם יציקות הבטון של בניין המגורים מייצר שילוב חומרים המגשר בין ישן לחדש, בין הבנייה העתיקה בעיר לבין הסגנון הבינלאומי המתערב בה. בקומה המפולשת שעל גג המרכז המסחרי תוכנן פארק. מכל מקום, היותה חלל פתוח לתנועה חופשית וצפייה בנוף הכתיבה מיפתח רחב בין העמודים התומכים בקומות המגורים, ולכן כל שני עמודים נטועים בגג קומת המסחר ומשם הם מתפצלים בצורת V לגובה 3.5 מ'. עמודי הבטון בחלל הפתוח מאזכרים בנוכחותם הפלסטית החזקה את העמודים הכבדים, המתרחבים כלפי מעלה, בקומה המפולשת של “יחידת המגורים” שתכנן לה קורבוזייה במרסיי (52-1947).

הביצוע תוכנן לשלושה שלבים לאורך שלוש-ארבע שנים, בתקציב של 4.5 מיליון ל"י. אבל התכנון לווה בקשיים שנגסו בו ללא רחם: שלוש הקומות העליונות בוטלו מחשש שיאפילו על היכל שלמה הסמוך או

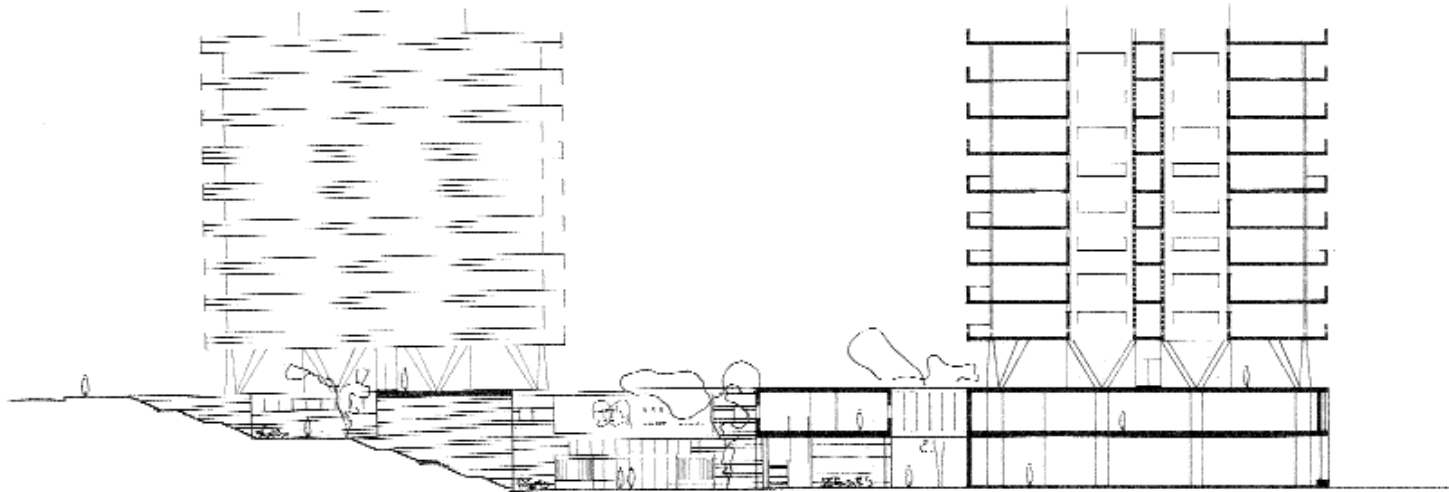
1 לדברי הקבלנים גבריאל פרץ ומשה ברג'יאת, שזכו בפרס קפלן לשנת 1963 על “עשור של פעילות שכרחה בתוכה שיטות עבודה יעילות וחדישות”; ראו מוסף דבר, 15.7.1963.

2 היכל שלמה, השוכן מעברו השני של רחוב המלך ג'ורג', הוא מקום משכנה של הרבנות הראשית (נחנך ב-1953; אדריכל: אלכסנדר פרידמן). פרנסיו הפעילו לחץ רב על הרשויות מחשש שהמתחם יאפיל על ההיכל ויחסום את נוף העיר העתיקה.

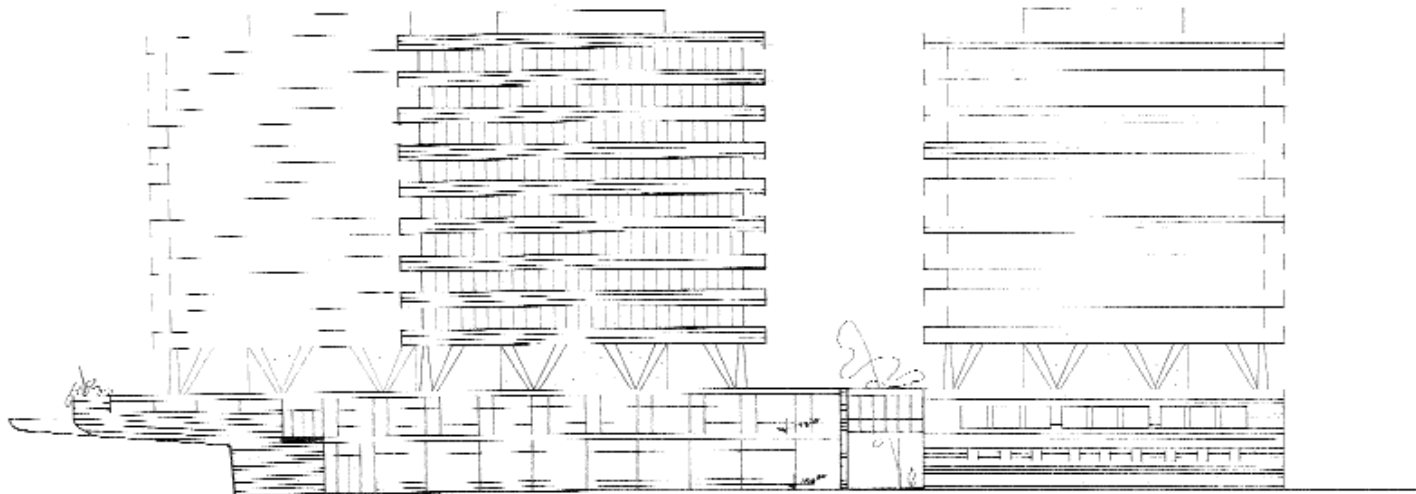
3 רזניק מאמין שהחשדות שבה התקבלו טכנולוגיות הבנייה החדשות בירושלים רק תרמה לפרסומו כאדריכל; מתוך שיחה עם המחברת, דצמבר 2003.

דגם המתחם Compound model

חתך צפון/דרום
North/south section

תרשים חזית דרומית וחתך
South elevation and section

4 רוב המגרש נרכש בזמנו מחברת "הכשרת היישוב" על ידי הקבלנים פרץ ובן גיאת ו"שיכון עובדים". את השטח הותר רכשה עיריית ירושלים; ראו יהושע טר"פ, "מרכז למסחר הולך ומוקם בירושלים", הארץ, Macabee Dean, "New Commercial Center Rises", *The Jerusalem Post*, 9.9.1960

שיסתירו את נוף העיר העתיקה. הקיצוץ במספר הקומות שינה את הפרופורציות הכלליות של הבניין ותרם לחזותו הזרה והחריגה בסביבה. התוכנית להקים אולם תיאטרון בבניין השלישי הכבידה על התקציב וחתמה את גורלו של המתחם כולו, כך שמתוך שלושת רבייהקומות שתוכננו נבנה בסופו של דבר רק אחד. המעקה נבנה שלא בהתאם לתוכניות והמרכז המסחרי לא הושלם מעולם.⁴

התמצאות: בבניין שבע קומות מעל הקומה המפולשת, שיועדו ל-28 יחידות דיור: ארבע דירות, בנות שלושה עד חמישה חדרים, בכל קומה. המתחם המסחרי משתרע על שתי קומות שמתחת לקומה המפולשת, ויש בו חללי מסחר, משרדים ובנק. הקומה המפולשת, המפרידה בין פונקציות המסחר והמגורים, פתוחה ומאפשרת תנועה חופשית וצפייה בנוף.

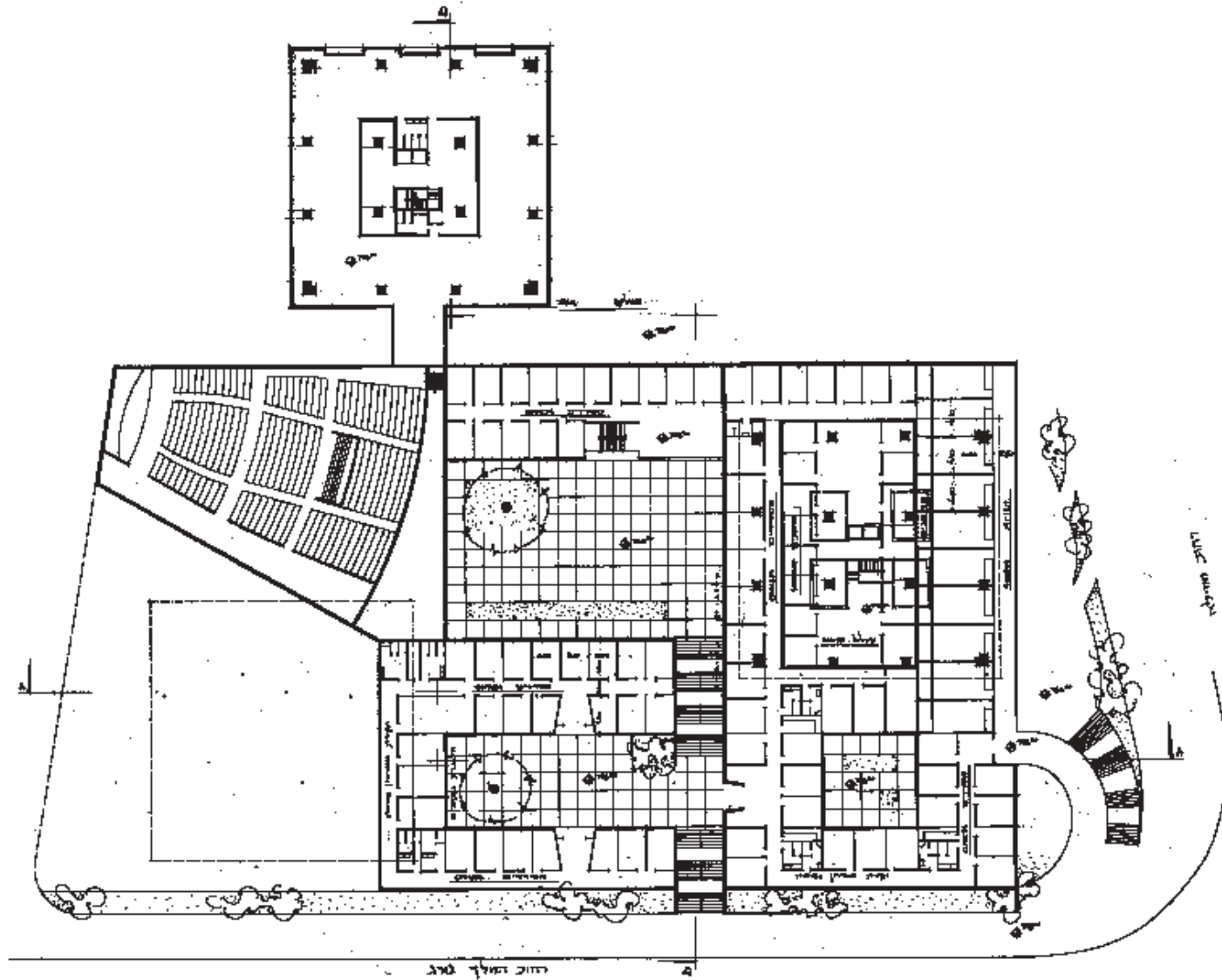
מראה פנורמי מכיוון העיר העתיקה אל עבר מרכז אמיר, בין היכל שלמה לבניין טרה-סנטה
Panoramic view from the Old City towards the Amir Center, in-between Heikhal Shlomo and the Terra Sancta building

תוכנית מפלס תחתון
Lower level plan

Amir Center: A High-Rise for Residence and Commerce (Supersal), Agron Street, Jerusalem, 1958-60

"It was the first time a crane was used in Jerusalem."¹

Commissioning body: Gabriel Peretz and Moshe Ben-Giat, in collaboration with Shikun Ovdim

Architect: David Reznik

Construction: Yehuda Berger

Designation: Commerce, offices, and residential apartments

Site area: 10 dunams (2.5 acres)

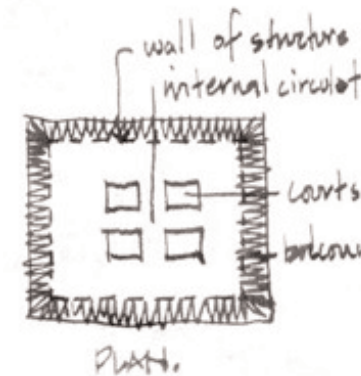
Materials: Concrete, stone, stone facing

Site: The Amir Center is one of three buildings designed for a slope east of King George Street, toward Gan Ha'atzmait (Independence Park). The 10 dunam (2.5 acre) plot, overlooking a major Jerusalem junction (Paris Square), called for innovative urban solutions. At the same time, its location in proximity to dominant historical buildings — the conservative Heikhal Shlomo with its emphasized dome,² the Terra Sancta building (1924-27), the National Institutions building (1928-36) designed by Yohanan Ratner, etc. — which extend opposite the open landscape all the way to the Old City, introduced many obstacles to the design process.

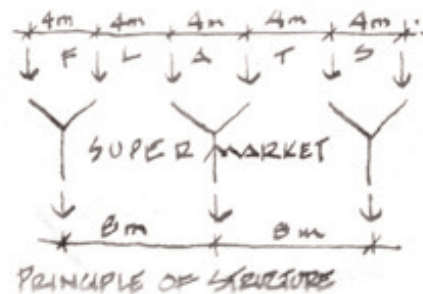
Reznik, a proponent of technology, simplicity and functionality,³ designed three residential high-rises in the complex according to the freestanding standard for public buildings. The buildings were to be on the margins of the site, at a considerable distance from each other, in order to maintain maximum transparency to the immediate and the distant surroundings.

Project: Industrial materials and advanced technologies were used at the Amir Center, the only building constructed from the overall plan. For the first time in Jerusalem, a 25 m high crane weighing 11 tons, brought especially from Sweden, was used in

the construction. The balconies' envelope was used during construction as scaffolding to cast the upper floors, which advanced at a rate of a story a day. The walls are pre-cast units (cast in situ, measuring 265x90x20 cm), with stone facing, as required in Jerusalem. A sequence of open balconies, each 1.7 meters in width, surrounds the building, lending it a light, modular, horizontal appearance. The repetition was intended to blur the building's verticality and soften the sense of mass. At the cubic base of each building, four interior courts were planned for heating and ventilation, and an additional shaft in the center, for the elevator and staircase.

The four shafts: sketch
ארבעת הפירים: סקיצה

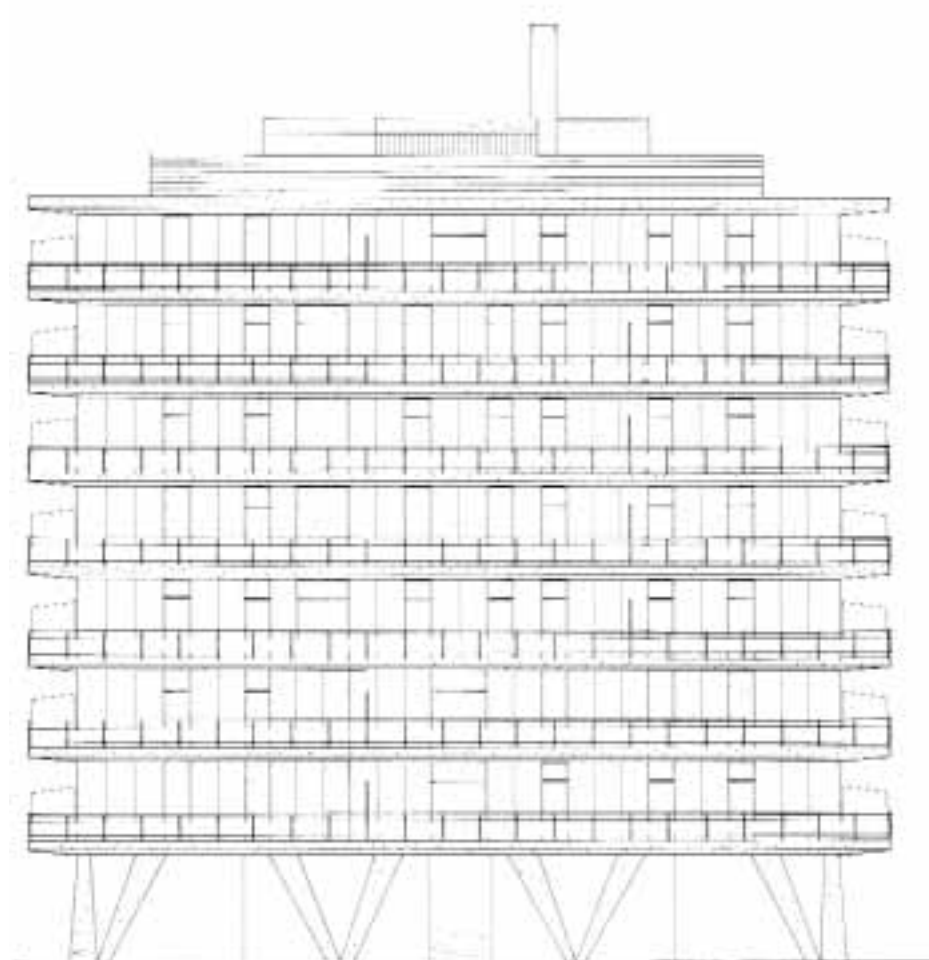
Constructive system: sketch
מערכת קונסטרוקטיבית: סקיצה

- 1 According to contractors Gabriel Peretz and Moshe Ben-Giat, who were awarded the 1963 Kaplan Prize for "a decade of activity employing efficient state-of-the-art work methods"; see *Davar* weekend supplement, 15 July 1963 [Hebrew].
- 2 Heikhal Shlomo on the opposite side of King George Street, is the seat of Israel's Chief Rabbinate (inaugurated in 1953; architect: Alexander Friedman). Its administrators exerted considerable pressure on the authorities in the fear that the complex would overshadow the Heikhal and block the Old City view.
- 3 Reznik believes that the suspicion with which the new building technologies were received in Jerusalem only contributed to his fame as an architect; from a conversation with the writer, December 2003.
- 4 Most of the plot was purchased at the time by Shikun Ovdim and contractors Peretz and Ben-Giat from Hachsharat HaYishuv (Palestine Land Development Company). The remainder was purchased by the Jerusalem Municipality; see Joshua Tan-Pai, "A Commercial Center being Erected in Jerusalem," *Haaretz*, 25 March 1960 [Hebrew]; Macabee Dean, "New Commercial Centre Rises," *The Jerusalem Post*, 9 September 1960.

The natural slope of the site enabled construction of the shopping center in the lower levels. It was constructed from rough stone, which was juxtaposed to the concrete casts of the residential building to generate a material combination bridging old and new, ancient construction in the city and the International Style. A garden was planned for the open level on the shopping center roof. As an open space that allows free movement and observation of the landscape, it dictated a wide opening between the columns supporting the residential floors, thus the common base of every two columns is planted on the roof of the commercial levels, where from they split into a V-shape to a height of 3.5 meters. The concrete columns in the open space allude, in their powerful plastic presence, to the massive pilotis widening at their top in Le Corbusier's Marseilles Unité d'Habitation (1947-52).

Implementation was divided into three phases spanning a period of three-four years, with a budget of 4.5 million lirot. But the planned design encountered difficulties which mercilessly gnawed upon it: the three top floors were canceled for fear that they might overshadow the adjacent Heikhal Shlomo or block the view of the Old City. This reduction in the number of floors changed the general proportions of the building, contributing to its foreign, deviant appearance. The plan to construct a theater in the third building burdened the budget, determining the fate of the entire complex. Of the three planned high-rises, only one was eventually erected. The banister was incongruent with the plans, and the shopping center was never completed.⁴

Orientation: The building consists of seven floors above the free-standing column ground floor, intended for 28 units of habitation: four 3-5 room apartments on each floor. The commercial complex extends over two floors below the ground floor, containing commercial spaces, offices, and a bank. The open ground floor distinguishes between the functions of commerce and residence, allowing free movement and observation of the view.

North elevation drawing תרשים חזית צפונית